МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія технічного обслуговування авіаційної техніки

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни
«Пально – мастильні матеріали»
вибіркових компонент
освітньо - професійної програми першого (бакалаврського) рівня

Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів

за темою - Порядок інвентаризації. Облік руху нафтопродуктів

Кременчук 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО
Методичною радою
Кременчуцького льотного коледжу
Протокол від 28.08.2023 р. № 1

ПОГОДЖЕНО
Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки, протокол від _28_. 08. 2023 р._ № _1_

Розробник:
1. Викладач циклової комісії комісії технічного обслуговування авіаційної техніки, спеціаліст вищої категорії, викладач – методист Реута А. В.

Рецензент:
1. Викладач циклової комісії аеронавігації Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, к.т.н., с.н.с. Тягній В.Г.;
2. Завідувач кафедри технологій аеропортів Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, професор Тамаргазін О.А.

План лекції:

1. Порядок інвентаризації.
2. Облік руху нафти і нафтопродуктів.
3. Бухгалтерський облік нафти і нафтопродуктів на підприємствах.
4. Облік нафтопродуктів на АЗС.
5. Визначення втрат нафти і нафтопродуктів та їх списання.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Паливно-мастильні матеріали та інші експлуатаційні матеріали. Навчально- методичний комплекс. І.М. Бендера, В.І. Дуганець, М.І.Кизима, та ін.. /за ред.. І.М. Бендера, В.І. Дуганця. – Кам'янець – Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2016.- 420 с. Режим доступу: http://www.tsatu.edu.ua/tkm/wp-content/uploads/sites/11/144_posybnyk.pdf
2. Бойченко С. В., Іванов С. В., Бурлака В. Г. Моторні палива і масла для сучасної техніки: монографія. Київ: НАУ, 2015. 216 с. Режим доступу: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/38010
3. Бойченко С. В., Спіркін В. Г. Вступ до хіммотології палив та олив: навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2009. Ч.1. 236 с. Режим доступу: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/39106
4. Моторні палива: властивості та якість [текст] підручник / Сергій Бойченко, Андрій Пушак, Петро Топільницький, Казимир Лейда; за заг. ред. проф. С. Бойченка. – К. : «Центр учбової літератури», 2017. – 324 с. Режим доступу: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/39105

Допоміжна література:

1. Карпинець А. П. Лекції з курсу «Використання експлуатаційних матеріалів та економія Пально-енергетичних ресурсів» : навч. посібник. Горлівка, 2014. 107 с. Режим доступу: https://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/27470/2/%D0%92%D0%95%D0%9C_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82.pdf
2. Чабанний В. Я., Магопець С. О., Мажейка О. Й. Паливо-мастильні матеріали, технічні рідини та системи їх забезпечення: навч. посібн. Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2008. ч.1. 353 с. Режим доступу:https://library.kr.ua/wp-content/elib/chabannyi/Chabannyi_Pal_mast_Mater_kn1.pdf

3. Чабанний В. Я., Магопець С. О., Осипов І. М. Паливо-мастильні матеріали, технічні рідини та системи їх забезпечення : навч. посібн. Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2008. ч.2. 500 с. Режим доступу:https://library.kr.ua/wp-content/elib/chabannyi/Chabannyi_Pal_mast_Mater_kn2.pdf
4. Сизова З.О. Конспект лекцій з дисципліни «Хімотологія» : навч. посібн. Харків, 2013. 83 с. Режим доступу: https://docplayer.net/amp/111468418-Konspekt-lekciy-z-disciplini-himotologiya.html
5. ГСТУ 320.00149943.007-97. Паливо для реактивних двигунів «РТ». [Чинний від 1997-06-15]. Держнафтогазпром України, 1997. 19 с. (Галузевий стандарт України).
6. ГСТУ 320.00149943.011-99. Паливо ТС-1 для реактивних двигунів. [Чинний від 1999-07-01]. Держнафтогазпром України, 1999. 27 с. (Галузевий стандарт України).
7. ДСТУ 4796:2007. Паливо авіаційне для газотурбінних двигунів ДЖЕТ А-1. [Чинний від 2007-10 -01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 8 с. (Національний стандарт України). Режим доступу: https://www.ksv.biz.ua/GOST/DSTY_ALL/DSTU2/dstu_4796-2007.pdf
8. ДСТУ 7687:2015. Бензини автомобільні євро. Технічні умови. [Чинний від 2016-01 -01]. Київ : УкрНДНЦ, 2015. 15 с. (Національний стандарт України). Режим доступу: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=94717
9. ДСТУ 7688:2015. Паливо дизельне євро. Технічні умови. [Чинний від 2016-01 -01]. Київ : УкрНДНЦ, 2015. 15 с. (Національний стандарт України). Режим доступу: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=62099
10. Інструкція про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і в організаціях України. 2008 р. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-08#Text
11. Наказ від 08.12.2016 № 662 Про затвердження Інструкції з контролю якості пально-мастильних матеріалів та спеціальних рідин у державній авіації України/ Верховна Рада України. Чинний від 17.02.2017. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0060-17#Text

Текст лекції

1. Порядок інвентаризації.

Інвентаризація нафти та нафтопродуктів на підприємствах і в організаціях (крім бюджетних) здійснюється відповідно до Інструкції по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 року N 69, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26 серпня 1994 року за N 202/412, а в установах бюджетної сфери - відповідно до Інструкції з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу бюджетних установ, затвердженої наказом Головного управління Державного казначейства України від 30 жовтня 1998 року N 90, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 16 листопада 1998 року за N 728/3168.

Особливості проведення інвентаризації нафти та нафтопродуктів на підприємствах наведені нижче.

Інвентаризації підлягають нафта (газовий конденсат) і нафтопродукти, що містяться у резервуарах і технологічних трубопроводах НПЗ, наявних на підприємстві транспортних засобах та тарі незалежно від права власності, а також готівка на АЗС. Інвентаризації підлягають також нафта і нафтопродукти, які згідно з договорами зберігаються на терміналах інших суб'єктів господарювання.

Інвентаризація нафти та нафтопродуктів на підприємствах проводиться не рідше одного разу на місяць.

Основною метою інвентаризації є:

- виявлення фактичної наявності нафти та нафтопродуктів за марками і видами, а також суми готівки на АЗС;
- зіставлення фактичної наявності нафти та нафтопродуктів за марками і видами з даними бухгалтерського обліку;
- виявлення нестандартних нафтопродуктів;
- перевірка дотримання умов та порядку зберігання нафти та нафтопродуктів, а також готівки на АЗС.

Відповідальність за організацію інвентаризації, правильне та своєчасне її здійснення покладається на керівника підприємства.

Для здійснення інвентаризації розпорядчим документом керівника підприємства створюються робочі і постійно діючі інвентаризаційні комісії, до складу яких залучаються особи, що мають досвід здійснення інвентаризації. Забороняється вводити до складу робочої інвентаризаційної комісії головного бухгалтера підприємства та матеріально відповідальних осіб.

Забороняється призначати головою робочої інвентаризаційної комісії у тих самих матеріально відповідальних осіб одного й того самого працівника два рази підряд.

Розпорядчим документом керівника підприємства установлюються терміни початку та завершення робіт з інвентаризації.

На підприємствах (організаціях), де внаслідок великого обсягу робіт здійснення інвентаризації не може бути забезпечено однією робочою комісією, створюється декілька комісій.

Робочі інвентаризаційні комісії:

- здійснюють інвентаризацію нафти та нафтопродуктів;
- разом з представниками бухгалтерської служби підприємства беруть участь у визначенні результатів інвентаризації і розробляють пропозиції щодо заліку нестач і надлишків, а також списання нестач у межах природних втрат;
- уносять пропозиції з питань упорядкування приймання, зберігання та відпуску нафти та нафтопродуктів, удосконалення обліку та кількісного їх збереження;
- відповідають за своєчасність і додержання порядку здійснення інвентаризації відповідно до розпорядження керівника підприємства за повноту та точність внесення до актів інвентаризації даних про фактичну наявність нафтопродуктів та готівки;
- оформлюють акт інвентаризації нафти та нафтопродуктів на підприємствах за формою N 24-НП (додаток 21), на АЗС - акт інвентаризації на АЗС за формою N 25-НП (додаток 22).

Постійно діючі інвентаризаційні комісії:

- здійснюють профілактичну роботу із забезпечення кількісного збереження нафти та/або нафтопродуктів, заслуховують на засіданнях керівників структурних підрозділів про проведену роботу щодо недопущення наднормативних нестач нафти та/або нафтопродуктів;
- організовують інвентаризацію та інструктаж членів робочих інвентаризаційних комісій;
- здійснюють контрольні перевірки правильності здійснення інвентаризації, а в разі необхідності - вибіркову інвентаризацію нафти та/або нафтопродуктів та грошових коштів на АЗС;
- у разі встановлення суттєвих порушень правил інвентаризації та відповідно до доручень керівника підприємства здійснюють повторні суцільні інвентаризації;
- розглядають письмові пояснення матеріально відповідальних осіб, якими допущені нестачі нафти та/або нафтопродуктів, а також відображають у протоколі засідання інвентаризаційної комісії відомості про причини

виникнення нестач, про осіб, винних в утворенні нестач, якщо вони встановлені, та приймають рішення щодо джерела відшкодування.

Перед початком інвентаризації нафти та/або нафтопродуктів члени створених на підприємстві інвентаризаційних комісій отримують розпорядження про інвентаризацію за формою N 20-НП (додаток 23), якою встановлюється час її початку і завершення. Розпорядження реєструється бухгалтерською службою в журналі контролювання за виконанням розпоряджень щодо проведення інвентаризації за формою N 21-НП (додаток 24).

Не дозволяється проведення інвентаризації складом інвентаризаційної комісії менше трьох фахівців.

До початку інвентаризації бухгалтерській службі необхідно завершити опрацювання всіх документів про надходження і відпуск нафти та/або нафтопродуктів, провести відповідні записи в регістрах аналітичного обліку, визначити залишки на день проведення інвентаризації та надати інвентаризаційній комісії довідку про книжкові залишки нафтопродуктів (нафти) за формою N 22-НП.

Ця вимога не поширюється на підприємства з неперервним циклом виробництва НПЗ.

Особи, відповідальні за збереження нафти та/або нафтопродуктів, до початку інвентаризації заповнюють книги обліку нафти та нафтопродуктів за марками і видами, складають звіт руху нафти та/або нафтопродуктів за марками і видами; дають розписку за формою N 24-НП або за формою N 25-НП для АЗС про те, що всі прибуткові та видаткові документи на товарно-матеріальні цінності здані до бухгалтерської служби, усі нафта та/або нафтопродукти, що надійшли, оприбутковані, а ті, що відпущені, - списані.

На підприємствах з безперервним циклом виробництва (нафто та газопереробні підприємства) ця вимога поширюється тільки в частині надання розписки за формою N 24-НП.

Під час здійснення інвентаризації нафти та/або нафтопродуктів необхідно:

- перевірити наявність готівки, талонів, торгових карток і відомостей на АЗС;
- визначити придатність до застосування ЗВТ та градуювальних таблиць. ЗВТ, що використовуються під час інвентаризації (у тому числі резервуари), мають бути повірені або пройти державну метрологічну атестацію;
- визначити об'єм і масу нафти та/або нафтопродуктів за марками і видами в резервуарах, технологічних трубопроводах, залізничних цистернах, танках наливного судна в порядку, установленому цією Інструкцією.

Результати вимірювань у резервуарах і технологічних трубопроводах інвентаризаційною комісією заносяться до журналу реєстрації проведення вимірювань нафтопродуктів (нафти) у резервуарах за формою N 7-НП, а також до акта вимірювання нафтопродуктів (нафти) у резервуарах за формою N 3-НП. Розрахунки наявності нафти та/або нафтопродуктів у технологічних нафтопродуктопроводах підприємств заносяться до відомості наявності нафтопродуктів (нафти) у технологічних нафтопродуктопроводах за формою N 23-НП та на АЗС до відомості нафтопродуктів у технологічних трубопроводах АЗС за формою N 35-НП; якщо нафта або нафтопродукт зберігається в резервуарах з понтонами або з покрівлями, що плавають, то в процесі інвентаризації під час вимірювання в зоні спливання плаваючого покриття зливають продукт із резервуара до встановлення покриття на опори або доливають нафтопродукт до набуття покриттям плаваючого стану. У разі неможливості виконання цих робіт, а також відсутності градуювальних таблиць на зону спливання покриття рівень нафти або нафтопродукту в таких резервуарах визначають за даними бухгалтерського обліку; переважити розфасовані нафтопродукти; перевірити наявність готівки на АЗС; занести до акта інвентаризації результати інвентаризації на підприємстві за формою N 24-НП і на АЗС - за формою N 25-НП, в танках наливного судна до акта інвентаризації нафтопродуктів (нафти) у суднах за формою N 26-НП (додаток 29), які підписуються всіма членами комісії та матеріально відповідальними особами; акт інвентаризації нафти та/або нафтопродуктів скласти у двох примірниках, з яких перший примірник подається до бухгалтерської служби підприємства, а другий - залишається у матеріально відповідальної особи;

зробити на прибуткових документах на нафту та/або нафтопродукти, що надійшли на підприємство і прийняті під час проведення інвентаризації матеріально відповідальною особою у присутності членів інвентаризаційної комісії за підписом її голови, позначку "після інвентаризації" з відміткою дати запису.

Під час інвентаризації, що здійснюється у разі зміни матеріально відповідальних осіб, опис складається у трьох примірниках, з яких другий і третій примірники залишаються у матеріально відповідальних осіб, що приймають і здають нафту та/або нафтопродукти, інші товари та готівку; бухгалтерській службі підприємства скласти порівняльну відомість результатів інвентаризації нафтопродуктів (нафти) за формою N 27-НП. Порівняльна відомість складається за марками і видами нафтопродуктів (нафти), за якими під час інвентаризації виявлені відхилення від облікових даних. При цьому нарахування та списання нестач у межах норм природних втрат, затверджених постановою Держпостачу СРСР від 26 березня 1986 року N 40 "Об

утверждении норм естественной убыли нефтепродуктов при приеме, хранении, отпуске и транспортировании" (далі - норми природних втрат) та розрахунок відносної похибки методу вимірювання маси згідно з ГОСТ 26976 проводять за кожним резервуаром і кожним власником нафти та/або нафтопродуктів. Для підприємств, укомплектованих для зберігання світлих нафтопродуктів резервуарами місткістю до 100 $м^3$, розрахунок природних втрат за кожним резервуаром під час приймання, зберігання та відпуску не є обов'язковим. Розрахунок природних втрат нафтопродуктів під час приймання, зберігання та відпуску здійснюється за марками і видами нафтопродукту; розрахунки природних втрат нафтопродуктів (нафти) за нормами здійснюються бухгалтерською службою підприємства на кожного власника нафти та/або нафтопродуктів і підписуються керівником підприємства та головним бухгалтером. Розрахунок природних втрат нафтопродуктів (нафти) на підприємстві відображаються за формою N 28-НП (додаток 31), а розрахунок природних втрат нафтопродуктів на АЗС - за формою N 29-НП (додаток 32); відпуск нафти і нафтопродуктів та інших товарів під час здійснення інвентаризації забороняється; переведення з однієї марки або виду (залежно від масової частки сірки) до іншої марки або виду нафтопродуктів (нафти) для взаємного заліку надлишків і нестач допускається, як виняток, за один і той самий період, в однієї і тієї самої матеріально відповідальної особи, одного й того самого найменування і в однакових кількостях. Дозволяється проводити взаємозалік олив і мастил, розфасованих до дрібної тари, що подібна за зовнішнім виглядом. Переведення нафтопродуктів (нафти) з однієї марки (виду) до іншої оформлюють актом переведення нафтопродуктів (нафти) з однієї марки до іншої за формою N 18-НП. Про допущену пересортицю нафтопродуктів (нафти) матеріально відповідальні особи подають до постійно діючої інвентаризаційної комісії вичерпні пояснення.

Переведення з однієї марки або виду (залежно від масової частки сірки) до іншої марки або виду нафтопродуктів (нафти) допускається в разі приймання нафтопродукту (нафти) однієї марки в резервуар на залишок іншої (за відсутності порожнього резервуара), а також у разі приймання декількох марок нафтопродуктів або дизельних палив з різним вмістом сірки по одному приймальному трубопроводу.

Остаточне рішення щодо здійснення взаємозаліку надлишків і нестач нафтопродуктів приймає керівник підприємства після розгляду матеріалів, поданих постійно діючою інвентаризаційною комісією.

Щодо всіх надлишків, які перевищують границі відносної похибки методу вимірювання маси згідно з ГОСТ 26976, і нестачі нафти та/або нафтопродуктів понад установлені норми природних втрат та границі відносної

похибки методу вимірювання маси згідно з ГОСТ 26976 інвентаризаційна комісія має одержати письмові пояснення матеріально відповідальних осіб.

В однієї матеріально відповідальної особи допускається залік нестачі нафтопродукту однієї марки (виду) надлишком нафтопродукту такої самої марки (виду), який міститься в іншому резервуарі.

Виявлені під час інвентаризації та інших перевірок розбіжності фактичної наявності нафти і нафтопродуктів з даними бухгалтерського обліку регулюються в такому порядку:

нестача нафти і нафтопродуктів у межах затверджених норм природних втрат уключається до інших витрат операційної діяльності; якщо різниця між кількістю нафти або нафтопродуктів, установлена під час інвентаризації, і даними бухгалтерського обліку за вирахуванням втрат у межах норм природних втрат не перевищує граничної величини відносної похибки методу вимірювання маси нафти та нафтопродуктів кожного резервуара згідно з ГОСТ 26976, то нестача не стягується з матеріально відповідальної особи, а надлишки їй не оприбутковуються; фактично наявною кількістю нафти та нафтопродуктів визнається кількість за даними бухгалтерського обліку; відносна похибка методу вимірювання маси згідно з ГОСТ 26976 застосовується для фактичного залишку маси нафти та нафтопродуктів, які містяться у резервуарах і технологічних трубопроводах, визначених інвентаризацією; нестача нафти і нафтопродуктів, яка за сумою перевищує норми природних втрат та границі відносної похибки методу вимірювання маси згідно з ГОСТ 26976, відшкодовується матеріально відповідальними особами в розмірі збитків, розрахованих, виходячи з останньої ціни реалізації з ПДВ. Надлишки, які перевищують похибку вимірювання, оприбутковуються за складським та бухгалтерським обліком за ціною останнього надходження згідно з партіонним обліком. У разі, якщо винних осіб не встановлено, вартість нестач відносять на збитки підприємства, організації.

У разі змішування і псування нафтопродуктів уживаються заходи щодо відновлення їх якості. У разі неможливості відновлення якості нафтопродукти на підставі висновків лабораторії переводяться до інших марок за актом переведення нафтопродуктів (нафти) з однієї марки в іншу за формою N 18-НП, а вартість від переведення відшкодовують винні особи, у разі, якщо конкретних винних осіб не встановлено - вартість від переведення включається до інших витрат операційної діяльності підприємства.

Нафта та нафтопродукти, зібрані під час зачищення резервуарів, трубопроводів, цистерн, нафтоналивних суден та іншого обладнання, а також ті, що використовуються як промивні рідини, переводяться за актом переведення нафтопродуктів (нафти) з однієї марки до іншої за формою N 18-

НП залежно від якості до інших марок або до відпрацьованих нафтопродуктів на підставі висновків лабораторії. Нафта та нафтопродукти, які за якістю не можуть бути переведені до інших марок, у тому числі і відпрацьовані нафтопродукти, підлягають утилізації.

У разі наявності на підприємстві нафти і нафтопродуктів, що перебувають за договорами комісії та договорами зберігання, робочими інвентаризаційними комісіями підприємства, що зберігає нафту або нафтопродукти, на підставі акта інвентаризації нафтопродуктів за формою N 24-НП складаються акти інвентаризації в розрізі видів договорів комісії або відповідального зберігання за формою N 30-НП.

Надлишки нафтопродуктів, розфасованих до тари, та надлишки готівки, установлені під час інвентаризації, підлягають оприбутковуванню.

Акт інвентаризації та протокол засідання постійно діючої інвентаризаційної комісії протягом трьох робочих днів має бути розглянутий і затверджений керівником підприємства.

Результати інвентаризації після затвердження керівником підприємства протоколу засідання постійно діючої інвентаризаційної комісії відображаються за бухгалтерським обліком у тому місяці, у якому завершено інвентаризацію.

Контрольні перевірки правильності здійснення інвентаризації і вибіркові інвентаризації у міжінвентаризаційний період здійснюються постійно діючими інвентаризаційними комісіями за розпорядженням керівника підприємства.

2. Облік руху нафти і нафтопродуктів.

Під час приймання, зберігання та відпуску нафти і нафтопродуктів керівник підприємства та головний бухгалтер здійснюють контроль за дотриманням матеріально відповідальними особами вимог цієї Інструкції та забезпечують: своєчасне оформлення документів руху нафти та нафто-продуктів; збереження їх кількості і якості; відображення їх руху за бухгалтерським обліком; своєчасне вжиття заходів щодо попередження псування, втрат, нестач та розкрадання нафти та нафтопродуктів, а також створення необхідних умов для їх зберігання.

Для чіткої регламентації роботи відповідальних осіб, контролю за своєчасним виконанням ними своїх посадових обов'язків та інших технологічних і організаційних операцій, а також для своєчасного оформлення первинних документів та передання їх до бухгалтерської служби підприємства головний бухгалтер розробляє графіки документообігу. У графіках зазначається, у який термін, ким оформлюються і підписуються первинні документи, у якому порядку вони здаються до бухгалтерської служби. Графіки

затверджуються керівником підприємства та є обов'язковими для виконання всіма відповідальними особами.

Облік нафти і нафтопродуктів у фізичних величинах (за об'ємом, масою) ведеться безпосередньо матеріально відповідальними особами, а бухгалтерська служба підприємства здійснює їх кількісно-грошовий облік.

Матеріально відповідальні особи підприємств (за винятком НПЗ) ведуть кількісний облік нафти та нафтопродуктів у товарній книзі кількісного руху нафтопродуктів (нафти) за формою N 31-НП, у якій зазначаються надходження і відпуск нафтопродуктів за день, а також їх залишки на кінець дня.

Для посилення контролю за станом приймання, зберігання, відпуску та обліку нафти та нафтопродуктів матеріально відповідальні особи ведуть журнал обліку надходження нафти і нафтопродуктів за формою N 6-НП і журнал вимірювання нафти і нафтопродуктів у резервуарах за формою N 7-НП.

Для підприємств, укомплектованих для зберігання світлих нафтопродуктів резервуарами місткістю до 100 $м^3$, ведення обліку для кожного резервуара не є обов'язковим. Відображення технологічних операцій ведеться за марками нафтопродукту.

Приймання нафти і нафтопродуктів, які не належать підприємству, також відображається в журналі обліку надходження нафти і нафтопродуктів за формою N 6-НП.

Кількість нафти і нафтопродуктів, що приймаються для зберігання під час надходження їх залізничним транспортом, визначається на підставі актів приймання нафти або нафтопродуктів за кількістю за формою N 5-НП, а під час надходження автомобільним транспортом - на підставі ТТН. У разі відсутності нестач понад норми природних втрат допускається оформлення приймання нафтопродуктів за кількістю актами інших форм з використанням автоматичних систем оброблення інформації.

Рух нафти і нафтопродуктів у резервуарах за добу фіксується матеріально відповідальними особами в журналі реєстрації проведення вимірювань нафтопродуктів (нафти) у резервуарах за формою N 7-НП з урахуванням пункту 14.4 цієї Інструкції. Рух облікових залишків за марками нафти та нафтопродуктів фіксується матеріально відповідальними особами в товарній книзі кількісного руху нафтопродуктів (нафти) за формою N 31-НП, у тому числі окремо щодо кожного власника нафти та нафтопродукту.

Вищезазначені документи обліку мають бути пронумеровані, прошнуровані, засвідчені підписом керівника та печаткою підприємства.

Для оперативного контролювання за наявністю нафти і нафтопродуктів у резервуарах, з яких здійснювався відпуск нафтопродуктів, матеріально відповідальні особи повинні здійснювати вимірювання кількості

нафтопродуктів щодоби, у інших резервуарах - за встановленим на підприємстві порядком.

Якщо в результаті перевірки між обліковим залишком і фактичним залишком нафти і нафтопродуктів виявлені розбіжності, які перевищують норми природних втрат та границі відносної похибки вимірювання, матеріально відповідальна особа повинна письмово повідомити про це керівника підприємства для прийняття рішення з визначення причин розбіжності. У разі потреби керівник підприємства своїм розпорядженням призначає вибіркову інвентаризацію.

Записи в товарній книзі кількісного руху нафти і нафтопродуктів здійснюють за марками і видами матеріально відповідальні особи:

- під час приймання - на підставі приймального акта або ТТН;
- під час відпуску - на підставі реєстрів відпуску за добу.

Залишок нафти та нафтопродуктів обчислюється після кожного запису в товарній книзі.

Усі первинні документи матеріально відповідальні особи здають до бухгалтерської служби підприємства за реєстрами (відомостями) та підписами. Реєстри (відомості) складаються у двох примірниках. У реєстрі мають відображатись дані:

- дата складання реєстру;
- назва і номер документа;
- найменування, марка і вид нафти або нафтопродукту;
- кількість відпущених нафти і нафтопродуктів в одиницях маси.

На відпущені нафту і нафтопродукти, що не належать підприємству, матеріально відповідальні особи складають реєстри (відомості) окремо на кожного власника нафти або нафтопродукту.

Первинні документи приймаються бухгалтерською службою підприємства від матеріально відповідальних осіб за реєстрами (відомостями) і підписами, перевіряються і групуються за постачальниками і споживачами.

3. Бухгалтерський облік нафти і нафтопродуктів на підприємствах.

Бухгалтерський господарських операцій руху нафти і нафтопродуктів ведеться згідно з чинним законодавством України з урахуванням нижченаведеного.

Бухгалтерська служба підприємства на підставі перевірених первинних документів, наданих матеріально відповідальними особами, складає місячні накопичувальні відомості окремо з приймання та відпуску нафти та/або нафтопродуктів із зазначенням найменування документа, номера і дати його

складання та маси нафти та/або нафтопродуктів за кожним власником і в розрізі кожного резервуара. Результати накопичувальної відомості з урахуванням підсумків інвентаризації заносяться до оборотно-сальдової відомості, яка ведеться в розрізі кожного власника та кожного резервуара за кількісно-сумовими показниками із зазначенням сальдо та оборотів за місяць. Для підприємств, укомплектованих резервуарами для зберігання світлих нафтопродуктів місткістю виключно до 100 м^3, такий облік ведеться лише за власником.

Нестачі у межах норм природних втрат нафти та нафтопродуктів, які не належать підприємству, а перебувають на відповідальному зберіганні, визнаються витратами підприємства, яке надало на зберігання нафту та нафтопродукти (якщо інше не передбачене умовами договору).

Облік нафти і нафтопродуктів, які не належать підприємствам нафтопродуктозабезпечення, ведеться на позабалансових рахунках за кожним власником у розрізі кожного резервуара за винятком підприємств, укомплектованих для зберігання світлих нафтопродуктів виключно резервуарами місткістю до 100 м^3. Для підприємств, укомплектованих резервуарами для зберігання світлих нафтопродуктів місткістю виключно до 100 м^3, такий облік ведеться лише за власником.

Результати накопичувальних відомостей з надходження та втрат нафти та нафтопродуктів заносяться до оборотної відомості кількісно сумарного обліку.

Залишки нафти і нафтопродуктів за бухгалтерським обліком щомісяця звіряються з даними складського обліку за марками і видами.

4. Облік нафтопродуктів на АЗС.

Матеріально відповідальні особи АЗС ведуть облік руху нафтопродуктів за марками і видами (для дизельного палива в залежності від масової частки сірки) нафтопродуктів у змінному звіті за формою N 17-НП, який складається у двох примірниках. Перший примірник разом з первинними документами здається до бухгалтерської служби, а другий - залишається у матеріально відповідальної особи.

Бухгалтерські служби підприємств перевіряють та приймають змінні звіти з доданими до них первинними документами (ТТН, талони, відомості встановленої форми, супровідні відомості за інкасацією готівки та інші), перевіряють правильність перенесення показників лічильників ПРК, ОРК з попередньої зміни, звіти про обсяг реалізації і форми оплати за РРО, визначення фактичних залишків нафтопродуктів у резервуарах АЗС за результатами вимірювання, відображених у формі N 17-НП, та надходження готівки. Зроблені під час перевірки змінних звітів виправлення засвідчуються

підписами операторів АЗС, керівника АЗС та головного бухгалтера або за його дорученням іншим працівником бухгалтерської служби підприємства.

На підставі перевірених змінних звітів та первинних документів бухгалтерська служба підприємства нафтопродуктозабезпечення складає місячну накопичувальну відомість та обігові відомості, у яких відображаються:

- кількість завезених на АЗС нафтопродуктів за марками і видами (для дизельного палива залежно від масової частки сірки) та цінами;
- закупівельна вартість та вартість реалізації завезених нафтопродуктів;
- кількість та вартість нафтопродуктів, реалізованих споживачам за готівку, у тому числі сума ПДВ;
- кількість та вартість нафтопродуктів, реалізованих споживачам за безготівковими розрахунками згідно з відомостями, за талонами та платіжними картками;
- результати інвентаризації нафтопродуктів та готівки.

5. Визначення втрат нафти і нафтопродуктів та їх списання.

Загальні фактичні втрати нафти та нафтопродуктів уключають:

- природні втрати під час транспортування, приймання, зберігання та відпуску;
- разові втрати під час проведення планових робіт, пов'язаних з технічним обслуговуванням і ремонтом технологічного обладнання, зачищенням резервуарів і трубопроводів;
- разові втрати під час пошкоджень, аварій, порушень правил та технологій обслуговування обладнання та виконання робіт, пов'язаних з технічним обслуговуванням і ремонтом технологічного обладнання, зачищенням резервуарів і трубопроводів та від стихійного лиха (землетрусу, повені тощо).

Втрати нафти і нафтопродуктів у межах затверджених норм визначаються для кожного резервуара і зараховуються на операційні витрати в бухгалтерському обліку підприємства. Норми природних втрат застосовуються лише в разі виявлення фактичних нестач. Для підприємств, укомплектованих для зберігання світлих нафтопродуктів виключно резервуарами місткістю до 100 $м^3$, розрахунок для кожного резервуара природних втрат під час приймання, зберігання та відпуску не є обов'язковим. У цьому разі розрахунок природних втрат нафтопродуктів під час приймання, зберігання та відпуску здійснюється за марками нафтопродукту.

Звіт про втрати нафтопродуктів (нафти) на підприємствах складається щомісяця за формою N 32-НП, у якому зазначаються втрати власної нафти та нафтопродуктів, а також втрати сторонніх організацій.

Втрати нафти і нафтопродуктів від періодичних ремонтів, зачищення резервуарів і трубопроводів, а також втрати під час ремонту та технічного обслуговування запірної арматури, засувок, насосів тощо визначаються комісією, призначеною наказом керівника підприємства.

Норми переведення нафтопродуктів до нижчої марки та норми безповоротних втрат нафтопродуктів від зачищення резервуарів мають розроблятись підприємством та затверджуватись його керівником.

У разі, коли фактичні безповоротні втрати від зачищення резервуарів і трубопроводів або кількість нафтопродуктів, переведених до нижчих сортів, перевищує встановлені підприємством граничнодопустимі норми, документи щодо зачищення резервуарів передаються на розгляд постійно діючої комісії підприємства, яка встановлює причини розходжень, винних у цьому осіб і джерела відшкодування збитку, завданого підприємству.

У разі ухвалення рішення постійно діючою комісією підприємства про відшкодування збитків за рахунок винних осіб розрахунок суми збитків здійснюється, виходячи з ціни реалізації з ПДВ.

Вартість безповоротних втрат та втрати від переведення нафтопродуктів до нижчих марок під час виконання планових робіт із зачищення резервуарів у межах затверджених норм відносять на витрати в бухгалтерському обліку та на валові витрати в податковому обліку підприємства.

Списання таких втрат нафтопродуктів здійснюється на підставі акта, підписаного членами комісії, призначеної наказом керівника підприємства, на підставі актів виконаних робіт, висновків випробувальної лабораторії та затверджених норм. Акт складається у двох примірниках, затверджується керівником підприємства і зберігається: один примірник - разом з витратними документами в бухгалтерській службі а другий - на складі нафтопродуктів.

Втрати нафтопродукту від зачищення резервуарів, трубопроводів під час їх ремонту та заповнення нафтопродуктом трубопроводів у разі пуску визначаються комісією, призначеною наказом керівника підприємства.

Результати переведення нафтопродуктів з однієї марки до іншої оформлюються актом за формою N 18-НП.

Нафтопродукти, що не підлягають переведенню до інших марок, у тому числі відпрацьовані, підлягають утилізації або знищенню в установленому порядку.